

TÜRKİYE'DE YENİ BİR ONTOLOJİ DENEMESİ: ÇETİN BALANUYE'NİN GÜÇ ONTOLOJİSİ

Demhat ABİ*

ÖZ

Çetin Balanuye geliştirdiği Güç Ontolojisi'nde ontoloji ve epistemoloji arasındaki ilişkiyi yeniden ele alarak günümüz yeni ontoloji arayışlarına özgül bir katkı sunar. Modern düşüncenin nesnel gerçeklikten uzaklaşmasını ve giderek göreceliliğe batmasını "felsefenin intiharı" olarak değerlendiren yazar; insan-merkezci olmayan, realist ve ikinci bir ontoloji önerir. Güç kavramını Spinoza, Nietzsche ve Deleuze'ün felsefelerinden de faydalanarak kullanan yazarın amacı, herhangi bir aşkınlığı veya insan-öznenin kategorileriyle sınırlandırılmış bir epistemolojiyi varsaymadan gerçekliğin dinamik-olagelişini ifade edecek bir ontoloji ortaya koymaktır. Balanuye, ontolojisinin kabulleriyle ikinci bir etik-politiğin imkanını da sorgular. Bu makale, Güç Ontolojisi'nin genel kabullerini ve anti-gerçekçilik karşısındaki eleştirel tutumunu serimleyerek Balanuye'nin düşüncesinin bir özetini vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güç, içkinlik, GVarsa, Agonistik-Sosyalist-Demokrasi

A NEW-ONTOLOGY IN TURKEY: ÇETİN BALANUYE'S ONTOLOGY OF POWER

ABSTRACT

Çetin Balanuye, in his Ontology of Power, reconsiders the relationship between ontology and epistemology and makes a specific contribution to today's new ontology searches. The author, who evaluates the modern thought's drifting away from objective reality and its gradual sinking into relativism as the "suicide of philosophy", proposes a non-anthropocentric, immanentist ontology. The author, who uses the concept of power under the influence of the philosophies of Spinoza, Nietzsche and Deleuze, aims to present a philosophy that will express the dynamic-happening of reality without assuming any transcendence or an epistemology limited to the categories of the human subject. Balanuye also questions the possibility of an immanentist ethic-politic with the assumptions of his ontology. This article aims to provide a summary of Balanuye's thought by presenting the general assumptions of the Ontology of Power and his critical stance against anti-realism.

Keywords: Power, immanence, GVarsa, Agonistic-Socialist-Democracy

* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Bölümü Yüksek Lisans Programı,
Email: demhatcann@gmail.com. Orcid: 0000-0001-8659-7247.
Antalya/Türkiye.

Makalenin geliş tarihi: 25.06.2025
Makalenin kabul tarihi: 25.08.2025

Submission Date: 25 June 2025
Approval Date: 25 August 2025

Giriş

Felsefenin temel alt dallarından biri olan ontoloji; varlığı değişim, kalıcılık, öz, zorunluluk ve oluş kategorileri altına düşünen, ve aynı zamanda var olmanın en temel belirlenimlerini araştıran bir disiplindir. Kavramı tarihte ilk defa kullanan Christian Wolff'un tanımına göre ontoloji; varlık olmak bakımından varlığın genel bilimidir.¹ Ancak felsefe tarihinin Aydınlanma sonrası döneminde, ontoloji fikrinin giderek epistemolojiye indirgendiğini görürüz.² Bu indirgeme, özne-merkezli bir dünya görüşünün kabulüyle sonuçlanmış ve akabinde felsefeyi popülizme sürükleyen, gerçekliğin kendinde olduğu haliyle bilinebileceği fikrinden uzaklaştıran ciddi sonuçlar doğurmuştur. Balanuye'ye göre bu adeta "felsefenin intiharıdır"³ Bu dönüşüm mimarlarından biri hiç kuşkusuz Immanuel Kant'tır. Kant, *Saf Aklın Eleştirisi*'nde metafiziğin neden olduğu "savaş alanından" felsefeyi kurtarmak gibi bir misyon üstlenir.⁴ Yaptığı fenomen-numen ayrımıyla gerçekliğe dair bilimizi insanın anlama yetisinin kategorileri aracılığıyla bildikleri ve bilebilecekleri ile sınırlandırır. Kant'a göre Tanrı, Özgürlük ve Ruh gibi kavramlara dair aklın upuygun bir bilgiye ulaşma çabası onu çelişkilere sürükler fakat insan yine de bunları düşünmeden edemez.⁵

Çetin Balanuye *Naturans 1: Yeni Bir Ontolojiye Doğru* adlı kitabında günümüzün ontoloji arayışlarına kendine has bir katkıda bulunur. Balanuye'nin Güç Ontolojisi Spinoza'nın felsefesinin kabulleri üzerinden geliştirilmiş, yeni-gerçekçi bir ontoloji denemesidir. Günümüzde de yaygınlaşmaya başlayan yeni-gerçekçi ve nesne yönelimli ontolojilerin atmosferinden izler taşıyan ontoloji gerçekliği bir ve aynı düzlemde bulunan *GVarsaların* (güçtedir ancak ve ancak varsa) ekosistemi olarak kabul eder.⁶ Yaşayan her varlığın güç ifade etmekte olduğu ve bir etkileşimler ağında var olduğu kabulü üzerinden ilerleyen ontolojinin temel kavramlarından biri olan *Gvarsa*, "neye var deriz?" sorusunu "ne vardır?" sorusuna dönüştürerek yeni-gerçekçi düşünceye kapı aralayacaktır. Balanuye aynı zamanda ontolojisini etik-politik ve gündelik yaşamla ilişkilendirerek zenginleştirir. Yaptığı bir dizi eleştiri sayesinde, ontoloji yapmanın önündeki engellerin ortadan kaldırılması için girişimde bulunur. Bu engellerin başında Aydınlanmadan sonra geliştirilen özne-merkezli felsefelerin, gerçekliği insan zihninin edimlerine indirgeyen bakışı ve postmodern durumun

¹ Cevizci, Ahmet. 1999. *Felsefe Sözlüğü*. 3.Basım. İstanbul: Paradigma Yayınları.

² Balanuye, Çetin. 2021. *Naturans 1: Yeni Bir Ontolojiye Doğru*. 2.Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi

³ Balanuye, *Naturans 1*

⁴ Kant, Immanuel. 2022. *Arı Usun Eleştirisi*. 8.Baskı. Çeviren Aziz Yardımlı. İdea Yayınevi.

⁵ Kant, *Arı Usun Eleştirisi*, 15

⁶ Balanuye, *Naturans 1*

epistemolojik göreceliliğinin yarattığı popülizm gelir. Balanuye’ye göre bu süreci hakikat fikrinden uzaklaşma takip edecektir, ki bu yanlış olmaktan öteye gitmeyen bir indirgemecilik biçimidir. Ona göre yanlış, “hakikat” fikrinde değil, insan varlığının dil-tarih-kültür çerçevesinden dışarı çıkamayacağını dair söylemi düstur edinen “entelektüel yanlışdır”.⁷ Yazar, bu yanlışının tespitiyle ‘modern bir festivalde alkışlarla batırılan ontolojinin amiral gemisini tersaneye çekmek’ istediğini belirtir.⁸ Bunun için 26 fragman ve onları açımlayan metinlerin yer aldığı *Naturans 1: Yeni Bir Ontolojiye Doğru* kitabında Güç Ontolojisi adını verdiği, Spinozacı temeller üzerine- ikinci, demokratik ve insan-merkezli olmayan-yeni gerçekçi, düz-hiyerarşik olmayan-bir ontoloji inşa eder.

Bu makale, ülkemizdeki yeni-ontoloji arayışlarına katkıda bulunan Güç Ontolojisi’nin temel kabullerini metin analizi ve kavramsal analiz yöntemiyle irdelemektedir. Çetin Balanuye’nin geliştirdiği Güç Ontolojisi’ni ontoloji-epistemoloji ilişkisi bağlamında değerlendirerek, insan-merkezci olmayan, ikinci ve gerçekçi bir ontoloji anlayışının felsefi temellerini araştırmayı amaçlamaktadır. Makalede; Spinoza, Nietzsche ve Deleuze gibi düşünürlerin felsefeleri doğrultusunda Balanuye’nin düşüncesi serimlenmektedir. Temel problem, Kant sonrası epistemolojik indirgemeciliğin ontolojik düşünceyi nasıl bastırdığı ve bu bağlamda Balanuye’nin ontolojisinin nasıl bir alternatif sunduğudur.

1-Güç Ontolojisi’nin Kökenleri

Çetin Balanuye, geliştirdiği ontolojinin Spinozacı temeller üzerinde yükseldiğini belirtir.⁹ Spinoza, Descartes’in çoklu töz anlayışının karşısına tek bir tözden-Doğa/Tanrı-oluşma gerçeklik fikriyle çıkar. Onun felsefesi, bütün hiyerarşileri ve insan-merkezliliği alaşağı eder. Spinoza’nın tözü, devinmek için kendinden başka bir kaynağa ve amaca ihtiyaç duymaz. Balanuye’nin yorumuyla: “Spinoza’nın metafiziğe belki de en büyük katkısı onu ‘öte’ kavramından kalıcı olarak kurtarmasıdır”.¹⁰ Her bir varolan (*modus*), aynı tözün sonsuz modifikasyonlarından biridir ve bu var olanların tek bir içkin amacı vardır, ki o da varlıklarını sürdürmek için çaba göstermektir. Spinoza’nın metafiziğinde önemli bir yer edinen *conatus* kavramı bütün canlıların kendi varlıklarını devam ettirme arzusunda olduklarını belirten bir kavramdır. Balanuye kavramın

⁷ Balanuye, *Naturans 1*

⁸ Balanuye, *Naturans 1*, 9

⁹ Balanuye, *Naturans 14*

¹⁰ Balanuye, *Naturans 1*, 69

içerimini genişleterek var olan her şeyin güç ifade etmekte olduğunu ve var kalma çabası içinde olduğunu bildirir.¹¹ Spinoza'nın Etika'sının birinci bölümünün son önermesi Balanuye'nin kendi ontolojisinde tözün moduslarına işaret eden kavram olan *GVarsa*'yı destekler: "Onun (tözün) doğasından varolan her şey mutlaka bir sonuç (etki) doğurmalıdır."¹² Herhangi bir varlık, eğer bir etkiye neden olmuyorsa, var kabul edilmesi için de bir neden yoktur. Spinoza'nın modusları, Güç Ontolojisi'nde *GVarsa* olarak ele alınır.¹³

Felsefe tarihinde güç kavramını vurgulayan bir diğer filozof da Nietzsche'dir. Balanuye, Nietzsche'ci perspektivizmin sıklıkla yanlış okumalara mahal verdiğini, Nietzsche'nin güç istenci kavramının hakikat fikrinin reddiyesi olarak okunduğunu bildirir:

Onun perspektivizminde hakikatin nesnel soruşturmasına ilişkin çabayı ne küçümseme ne de olanaksızlaştırma eğilimi vardır; tersine, "güç istemi" gerçekliğin kavranılması ve dönüştürülmesi (dönüşürken kavranılması sürecinde insana-başka her varlığa olduğu gibi-fiziksel, biyolojik, dilsel ya da kültürel belirlenmişliği dolayısıyla yaşama zorunluluğunu yansıtır.¹⁴

Bir başka deyişle Nietzsche'ye göre güç istemi "felsefenin uzaktan izleyip yakalamayı umacağı bir hayatın esrarı değil, içinde ve aracılığıyla eşlik edilecek sürekli bir devinim yüzeyidir".¹⁵ Nietzsche, gerçekliği bir güç alanları olarak kabul eden fizikçi Boscovich'ten etkilenecek felsefesini hakikat fikrinden uzaklaştırmak değil, aksine özleri güç ifade etmekten mamul var olanlardan ibaret bir gerçekliği tasvir etmek istemektedir. Balanuye'nin Güç Ontolojisi'nde de *GVarsalar*, bir ve tek gerçekliğin içinde, etkide bulunup etkiye uğrayan ve varlıkları güç ifade etmekten mamul varolanlardır.¹⁶ *GVarsaların* karşılaşmalarının değişkenliği ve sonsuzluğu, epistemolojinin de açıklığını mümkün kılar. Gerçekliğin doğasında cinsler ve türler olarak kabul edilen mutlak sınırlar ya da değişmez özler yoktur.

Balanuye'nin ontolojisinde yer verdiği bir diğer içkin filozof ise 20.yüzyılın en etkili düşünürlerinden biri olan Fransız filozof Gilles Deleuze'dür. Balanuye, Deleuze'ün içkinlik kavramına, kendi ontolojisinin genel çerçevesini

¹¹ Balanuye, *Naturans 1, 11*

¹² Spinoza, Benedictus de. 2012. *Ethica*. 1.Baskı. Çeviren Çiğdem Dürüşken. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

¹³ Balanuye, *Naturans 1, 11*

¹⁴ Balanuye, *Naturans 1, 40*

¹⁵ Balanuye, *Naturans 1*

¹⁶ Balanuye, *Naturans 1, 11*

çizmek için başvurur. Deleuze'e göre gerçeklik, aşkını ontolojilerin öne sürdüğü gibi herhangi bir öte-varlığın-Tanrı, Idea, Bir- yaratımı değildir. O, bütün kavramlarını kendi sınır çizgilerinden üreten bir içkinlik düzlemidir ve bu düzlem, deyim yerindeyse bir kaos düzlemidir.¹⁷ İçkinliğin kaos ile olan ilişkisi, devinimlerin özdeşlikler üzerinden değil, fark üzerinden anlaşılmasıyla ilgilidir. Felsefe tarihi bu yüzden, kendisini içkinliğe çatarak kuran aşkınlık düşüncelerine sahne olmuştur. Todd May Deleuze'un fark kavramını üzerine şunları söyler:

Dünya, kendi kendini oluşturan ve açımlayan özdeşliklerden değil, kendilerini belirli özdeşlik biçimlerinde edimselleştiren fark kümelerinden oluşur. Bu kümeler dünyanın dışında olmadığı gibi aşkın yaratıcılar da değildir. Meydana getirdikleri özdeşliklerin içinde dahi özdeşlik olarak değil fark olarak varlıklarını sürdürürler.

18

Balanuye'nin Güç Ontolojisi'ndeki *GVarsalar* da bir ve tek gerçekliğin içkinlik düzleminin-sürekli güç ifade eden ve her karşılaşmasında bütünüyle aktüel olmayan veçhelerini kendinde saklı bulundurarak, farka imkân veren bireyleri olarak yer alır.¹⁹

353

2-Yeni Ontoloji Arayışları

Balanuye, mevcut felsefi sorunları gerçekçilik düzleminde tartışan çağdaş filozoflara da yer vererek onlarla diyaloga girer. Bunların arasında Quentin Meillassoux, Graham Harman, Maurizio Ferraris ve Manuel De Landa gibi önemli düşünürler vardır. 21. yüzyılın ilk çeyreğinde felsefe; gerçekliğin ve ontolojinin yeniden konu edinildiğine, deyim yerindeyse postmodernizmin yarattığı "kadife karanlık" perdenin aralanmaya çalışıldığına tanıklık eder. Yeni gerçekçi düşünürler:

gerçekliği arama çabasının terk edilebilir olmadığını, gerçekliğin kimi unsurlarının (social objects) dil içinde ve dil dolayımıyla kurulmakla birlikte, tüm gerçekliğin dilsel bir temsilden ibaret

¹⁷ Deleuze, Gilles, ve Felix Guattari. 2023. *Felsefe Nedir?* 14.Baskı. Çeviren Turhan Ilgaz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

¹⁸ May, Todd. 2025. *Deleuze: Bir Birey Nasıl Yaşayabilir?* 3.Baskı. İstanbul: Kolektif Kitap., 151

¹⁹ Balanuye, *Naturans 1*, 56

sayılmayacağını, felsefenin de hakikat arayışından uzak durması gereken bir dil oyununa dönüşmemesi gerektiğini ileri sürüyorlar.²⁰

Fransız filozof Quentin Meillasoux, Kantçı epistemolojiye karşı *spekülatif-materyalizm* olarak adlandırdığı yeni-gerçekçi bir felsefi program geliştirir. Meillasoux'a göre Batı felsefesi; düşüncenin ve varlığın birbirine *korelatif* olduğunu ve bunlardan herhangi birisinin bu korelasyon ilişkisinin dışında bilinemeyeceği üzerine bir konsensusa sahiptir. Meillasoux, Kantçı epistemolojinin "adeta objelerin nesnel var olma tarzlarını asimile ettiğini" dile getirir.²¹ Evrenin yaşının 13,5 milyar yıl olduğu, yalnızca insana göre bir zaman anlayışından değerlendirildiğinde anlamlıdır. Meillasoux, soyasatal ve fosil maddeler dediği türden önermelerin varlığını öne sürerek Kantçı eleştiriyi karşısına alır ve evrene dair bilgilerimizin herhangi bir nesnel-Kantçı anlamda kendinde-bir karşılığı olmadığına dair görüşleri eleştirir.²²

Balanuye'nin kitabında sözünü ettiği bir diğer gerçekçi filozof ise Nesne Yönelimli Ontoloji'nin kurucusu-*Object Oriented Ontology*-Graham Harman'dır. Meillasoux'un anti-korelasyonizminin doğrultusunda ilerleyen Harman aynı zamanda Martin Heidegger'in ontolojisinden de faydalanarak gerçekliği bir obje-obje etkileşimlerinin bütünü olarak tasvir eder. Fakat Harman, Batı felsefesini, iki yanlış perspektif kullanarak objeyi ele almakta ısrar ettiğini öne sürer. Birinci tür ısrar bir objenin en temel yapıtaşlarına kadar inilerek özünün açığa çıkarılacağını iddia eden atomcu-materyalist-doğalcı tutumu ifade eden *undermining*'tir. İkinci ısrar ise objeyi her zaman makro-sosyal yapılar içerisinde ve belirli bir ilişkisellik ağına tabi olarak ele alan görüşün ifadesi olan *overmining*'tir. Balanuye'ye göre, insan-bilinci tarafından bütün nitelikleri kapsanamayacak olan bir obje tasarımında sorun yoktur ancak her karşılaşmada objenin, mutlak anlamda kapalı kalacak veçhelerinin kabulü Kantçı *noumenal*'i çağrıştıran bir düşünce olarak belirir.²³

Yeni-Gerçekçilik programının İtalya'daki temsilcisi Maurizio Ferraris, bilginin uzunca bir süredir varlıkla aynı anlamda kullanıldığını öne sürerek bu tutumu "bilgi-varlık eş anlamlılığı yanılgısı" olarak ifade eder.²⁴ Kant'ın "kavramsız sezgiler kördür" önermesinin altını çizerek anti-gerçekçiliğin gelişimini özetleyen Ferraris'e göre buzda kaymak için bile bir kavrama

²⁰ Balanuye, *Naturans 1*, 75

²¹ Balanuye, *Naturans 1*

²² Meillassoux, Quentin. 2024. *Sonluluğun Sonrası*. 2.Baskı. Çeviren Kağan Kahveci. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

²³ Balanuye, *Naturans 1*

²⁴ Balanuye, *Naturans 1*, 23

ihtiyacımız olmalıdır. Bu tür bir oluşturmaçılık, duyuların yanıltıcı olduğuna ve bilimin kavramsal şemalarla inşa edildiğine işaret ederek postmodernizmin doğuşuna vesile olacaktır. Ferraris, günümüzün etik-politik sorunlarının çıkış noktasını, postmodernizmin koşullarını yarattığı popülizmin yaygınlaşmasında bulur.²⁵

3.Güç Ontolojisi'nin Genel Çerçevesi

Balanuye, tamamı Spinozacılık'la uyumlu yeni bir ontoloji fikrini örgütlemek için 5 koşul sıralar. Birinci koşul, en temelde "ontolojinin epistemolojiye indirgenmemesi" gerektirir. Ontoloji "tüm var olanlar için mutlak olanağının bir ifadesi", epistemoloji ise "insanın gerçekliğe tahammül ederken geliştirdiği evrimsel-adaptif yolların soruşturulması" olarak ele alınmalıdır. İkinci ve üçüncü koşul, gerçeklik kavramının tamamen içkin bir tarzda ele alınması gerektiğini şart koşar. Herhangi bir "aksiyolojik, teolojik ya da teleolojik" bir hiyerarşi söz konusu olamaz. Dördüncü koşul, "güç ifade etmenin" bütün varolanları kapsayan tözsel bir ifade olduğunu savunmak ve son koşul ise Spinozacı anlamda bir töz monizmini yeğlemektir. "Bu beş koşulun sınırladığı Güç Ontolojisi, özetle, gerçekçi (*realist*), tek tözcü (*monist*), insan-merkezci olmayan (*non-anthropocentric*), içkin (*immanentist*) ve düz (*flat*) bir ontolojik program olmayı amaçlar." ²⁶ Balanuye'nin tartışmaya açtığı ilk konu, ontolojinin ve epistemolojinin birlikte ele alınması üzerinedir. Bununla ilgili ilk fragman şöyledir:

Biz neye "var" deriz? Bir de-biz diyelim ya da demeyelim-"ne" vardır? Felsefe tarihi bu iki soruya aranan yanıtlara indirgenebilir; ilkiyle ikincisinin tutarlı tek bir yanıtı indirgeyememiş olmak da trajedimizin özetidir. ²⁷

Trajedeninin sonucu "ontolojik anti-gerçekçilik" olmuştur, yani ikinci soru iptal edilmiş, yalnızca "neye var diyebilirim" sorusu gündemde kalmıştır.²⁸

Balanuye; Platon, Descartes, Hegel ve Heidegger gibi felsefe tarihine yön veren filozofların görüşlerini insan-merkezçiliği aşamadıkları ve onu yeniden ürettikleri nedeniyle eleştirir: Theatetus diyalogunda Protogoras 'insanın her şeyin, varolanların ve var olmayanların ölçüsü' olduğunu dillendirir. Yazara göre

²⁵ Balanuye, *Naturans* 1, 83

²⁶ Balanuye, *Naturans* 1, 10

²⁷ Balanuye, *Naturans* 1, 14

²⁸ Balanuye, *Naturans* 1

bu “iki bin yılı aşkın felsefe yolculuğunda şu ya da bu biçimde hep gündemde olacak bir sorun”dur.²⁹ İnsan-özneye verilen bu ayrıcalık ‘neyin var olduğuna’ ve ‘nasıl var olduğuna’ dair tayin edici bir pozisyonu şart kılar. Nitekim Descartes’ten sonra gelen filozofların birçoğunda bu merkezi pozisyonun farklı biçimlerde ele alındığı görülür. “Hegel için doğa adeta insanı doğurmak için vardır”.³⁰ Heidegger’in felsefesinin başat kavramlarından olan *Dasein* ise “yalnızca insana özgü bir ‘var ve dünyada oluşun farkında olmaklık’ bakımından biricikliğinin eş zamanlı bir ifadesi olmuştur”.³¹ Fakat yazarın esas odak noktası Kant’ın kritik felsefesidir. Yazara göre Kant, ontolojinin, epistemolojiye indirgenmesinin önünü açan en etkili figürlerdendir. Kantçı *kendinde-şey* kavramı; bütün ontoloji olanaklarını dışarıda tutan, Descartes’ten alınmış bir “transandantal yanılgı” ürünüdür. ³²Bu yanılgının kökeninde, şeylerin görünürdeki güvenilmezliğinin karşısında bulunan “*cogitonun* güvenli yuvası vardır”.³³ Kant’ın felsefesi aynı zamanda postmodernizmin de doğuşunu haber verir:

356

Kant sonrası felsefe, önünde temel bir sorun buldu: Ontoloji ile epistemoloji ya Kant’ın öngördüğü gibi iç içe geçecek ve ilki ikincisine mahkûm olacaktı, ya da felsefe her iki kalkışmadan da etik bir tevazu tavrıyla geri çekilecekti Her iki yolu deneyenler de oldu. İki yolun sonunda felsefenin bulunduğu yer bir çeşit “muallak olanla yetinme”ye dönüştü. 20.yüzyılın ikinci yarısında bu yetinmenin adına “postmodernizm” denildi.³⁴

Postmodernizmle beraber gerçekliğin nesnel doğasına dair her türden sorgulama ‘totaliter’ bir arayış olarak değerlendirildi. Gerçeklik ise “yalnızca dil-içinde ve dil-aracılığıyla” kurulan ve bir muğlaklık dinamiği içerisinde, tarihsel-kültürel bir kurguya hapsolmuş örüntülerden ibaret bir şekilde durmadan yeniden kurulan bir düzlem olarak kabul edildi. Bir bakıma bundan sonra felsefe “içindeki çocuğu ve doğa filozofunu” öldürerek “olumsuzlamadan ibaret bir epistemolojiye” mecbur kaldı. ³⁵

Balanuye, postmodernizmin bu eleyici tutumunun rastgele olmadığını, Aydınlanma çağıının yarattığı tahakkümcü ve insan-merkezci anlayışların neden

²⁹ Balanuye, *Naturans* 1, 15

³⁰ Balanuye, *Naturans* 1, 24

³¹ Balanuye, *Naturans* 1, 26

³² Balanuye, *Naturans* 1

³³ Balanuye, *Naturans* 1, 23

³⁴ Balanuye, *Naturans* 1, 73

³⁵ Balanuye, *Naturans* 1

olduğu büyük felaketlerin zorunlu bir sonucu olduğunu teslim eder ancak bu tür bir reaksiyonun popülizme neden olduğunu ve herhangi bir nesnel gerçeklik savının ilk elden 'politik kötü niye ifadesi' sayılmaya başlandığını da vurgulamak ister. Çünkü böylesi bir popülizmin amacı; bilimi ve onun değerli çalışmalarını bir takım 'menfaat gruplarının maşalarına' dönüştürecek söylemleri yaygınlaştırmaktan öteye geçmeyecektir.³⁶Nitekim son yirmi yıldır gelişen yeni-gerçekçilik ve yeni-ontoloji çalışmaları gelinen noktada postmodernizmin felsefede açmış olduğu yarığı onarma gibi bir misyonu üstlenecektir.

Balanuye, epistemolojik indirgemeciliğin 'biz neye var' deriz programından kaçınmak için 'ne vardır' sorusunu yeniden gündeme getirir ve bunu yaparken ontolojisinin temel kavramlarından birini formüle eder: *GVarsa*(güçtendir ancak ve ancak varsa). Bu kavramın işaret ettiğine göre her var olan-canlı ya da cansız- güç ifade eder ve etkide bulunup etkiye uğrar. "Güç Ontolojisi'nde bir 'şey', etkide bulunma ve etkiye uğrama kapasitesi uyarınca bireyleşir; bir birey olarak gücü yettiği ölçüde de var olmayı sürdürür."³⁷ Güç Ontolojisi'nde bu nitelikleri haiz olmayan herhangi bir var olandan bahsetmek imkansızdır.

Başkaca zamanlarda bütün var olmuşlar, var olmakta olanlar ve var olacakların paylaştığı bir ve aynı gerçekliğe eşlik eden ontolojik bir tutumun ifadesi (dışavurumu) nedir? Konuşan, insan da olsa gerçekliğin eksiksiz tüm paydaşlarına en az şiddet uygulayacak (dolayısıyla en az adaletsiz) demokratik bir ontolojik ifade neye benzerdi? Bunun için kolaylaştırıcı bir terimimiz var: "Gvarsas". "Güçtendir ancak ve ancak var": gerçekliği kuran bir tavrın ifadesi olarak 'var olmak', 'gerçek olmak' ve 'güç ifade etmek' kavramlarını eşitleyici bir terim.³⁸

Güç Ontolojisi, "ne vardır" sorusunu taksonomik sınıflandırmalar dayatmak için sormaz, bunun yerine "ne ölçüde vardır" sorusu için zemin hazırlar. Bunun cevabı ise 'etkiye uğradığı ve etkide bulunduğu' sürece, yani var kalmak için performans gösterebildiği ölçüde vardır. Performansı belirleyen yegâne kriter ise "gerçekliğe iyi eşlik edebilmedir". Bütün *GVarsalar*, gerçekliğe iyi eşlik edebildikleri oranda vardır ve olmaya devam ederler. Bir şekilde bu eşliğin yitildiği yerde artık söz konusu *GVarsa'dan* bahsetmek mümkün olmaz. Nesli tükenen hayvanlar, artık inanılmayan dogmalar, yanlışlanmış bilimsel

³⁶ Balanuye, *Naturans 1*

³⁷ Balanuye, *Naturans 1*, s 117

³⁸ Balanuye, *Naturans 1*, 53

yargılar; tüm bunlar, bir zamanlar gerçekliğe eşlik ettikleri ölçüde var olarak değerlendirilmelidirler. Güç Ontolojisi, Orta Çağ'daki histerinin şeytanlar tarafından değil de psikolojik bir rahatsızlıktan kaynaklanmış olduğunu bilmemizin, bir zamanlar *GVarsa*-Şeytan'ın bu dünyada var olmadığına ve etkide bulunup etkiye uğrama kapasitesinin bulunmadığına işaret etmediğini gösterir.

Balanuye, "bir birey nedir?" sorusunun sınırlı bir tanımla açıklığa kavuşturulabileceği, onun sabit ve değişmez bir öze sahip olduğu inancıyla ortaya koyulmuş felsefelerin artık gerçekliğe iyi eşlik etmediğini vurgular. Bunu yaparken de Spinoza'nın modus kavramını, Güç Ontolojisi'nin *GVarsa* kavramıyla birlikte düşünmemizi ister. Spinoza'ya göre bir bireyin sınırları, o bireyi oluşturan unsurların niteliklerinden ziyade, söz konusu unsurların bir bütünlük ilişkisinde, belirli bir oranda korunması aracılığıyla belirlenir. Her bir modus, bir başka modusla girdiği etkileşimler dolayımında değişen, farklılaşan sınırlara (oranlara) sahiptir. Bu yüzden bir bireyin sınırlarını, birey-olmayandan ayıran mutlak bir çizgi yoktur, haliyle insanın ölene kadar, hatta öldükten sonra da özdeş olduğu kabul edilebilecek bir özneliği de yoktur. Etkilenişlerin sonsuz devingenliği içerisinde belirli bir yoğunluğa ulaştıktan sonra başka biçimlere dönüşen *GVarsalar* vardır yalnızca.³⁹

Spinoza bizi en temel ontolojik gerçeklik kabulü olarak "güç ifade edişlerden ibaret bir töze" çağırırken, bir "birey" hakkındaki düşüncemizi konfor alanında epeyce dışarı çıkarır; birey artık cisimsellik ya da cisimsizlik gibi ölçütlerden bağımsızlaşarak yalnızca ifade ettiği "etkide bulunma ve etkiye uğrama kapasitesi"nin dinamik bir tarafında dönüşür. Taraflar gerçekliğin tüm unsurlarıdır.⁴⁰

Birey-olmaklığı özdeş bir Ben'den yola çıkarak değil, karşılaşmaların sonsuz çeşitliliği içerisinde sürekli devinen ve kısmi bir sabitliğe ulaşabilen bir olanak olarak değerlendiren bir diğer filozof da hiç kuşkusuz Gilles Deleuze'dür. Balanuye'ye göre Deleuze; yerleşik düşünce imgemizin sabitlik arayışlarının karşısına, farktan ve oluştan hareket eden bir düşünce anlayışı çıkarır. Farkın söz konusu olduğu yerde bireyin değişmez bir doğaya sahip bir "kişi" olarak belirmesi de mümkün olmayacaktır.

Deleuze için birey felsefenin talihsiz tüm başlangıçlarındaki ortak yanılgıdır: o, tersine birey öncesine, bireyleşimlere, farklılıklara yönelir. "Fark" gerçekliği öylesine önceler ki, Spinozacı sonsuz güç ifade edişlerin kendisi olan töz, bitimsiz bir doğal/tanrısal

³⁹ Balanuye, *Naturans 1*, 53

⁴⁰ Balanuye, Çetin, 2022. *Naturans 2: Yeni Etik Politik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları,

farklılaşma olarak imgelenir. Birey sözcüğüne düşkünlüğümüzün gerisinde farkolagelişten hiç değilse bir parçayı (ben) koparıp dondurmak isteğimiz yatar. Asla gerçekleşmeyecek o aşkın arzu! ⁴¹

4.Güç Ontolojisi'nde Epistemoloji

GVarsa ifadesi, herhangi bir var olan için sınırlayıcı bir ifade değildir. Ölçü kriteri dikkate alınarak düşünüldüğünde, herhangi bir *GVarsa'nın* gösterimi, yani *GVarsa-İnsan*, *GVarsa-Ağaç* ya da *GVarsa-Düğme* gibi, onun muhtemel bütün olanaklarını ifşa etmez. Her *GVarsa*, "virtüel" etkileme ve etkilenme kapasitelerine sahiptir. Gerçekliği oluşturan herhangi bir *GVarsa'nın* bütün karşılaşmalarının "eksiksiz bir dökümünü yapmak" bu nedenle imkansızdır.

Epistemolojimiz, Spinoza'nın Etika'da dillendirdiği Doğa/Tanrı'ya ilişkin "upuygun fikirler" (adequate ideas) edinme gayretinden epeyce uzağa düşmüş görünüyor: Sonu insan-merkezciliğe çıkan türlü aşkinci dünya görüşleri, teoloji ya da hümanizmin-farklı yollardan da olsa-insancılık şovenizminde birleşen hiyerarşik ontolojileri, yine insan için ve insana göre çizilen teleolojik yol haritaları nedeniyle gerçekliğin tüm *GVarsa'lar* için "eşit", ama her bir *GVarsa* için kendi "perspektifi"nden olumlanacak bir ve aynı içkinlik düzlemi olduğunu fark edememiş görüyoruz. ⁴²

Balanuye'ye göre gerçeklik bir *GVarsalar* ekosistemidir.⁴³Bu ekosistemin oluşması, kozmopolitik bir içkinlik düzlemde bulunan *GVarsaların* zorunlu karşılaşmalarına bağlıdır. Karşılaşmalarının sayısı arttıkça, bir *GVarsanın* etkide bulunma ve etkiye uğrama kapasitesi, yani var kalma kudreti de artacaktır. Bu yüzden Güç Ontolojisi'nde epistemoloji; bir var kalma stratejisi, yani evrimsel bir adaptif sistem olup çıkar. Matematiksel nesneler veya Aristotelesçi kategoriler, yalnızca *GVarsa-İnsanın* "var kalma amaçlı çabasının uzlaşım, geçici ve göreceli araçlarıdır". ⁴⁴Bu bakışla şeylerin donuk veçheleri, dinamik oluşlarıyla yer değiştirir. Batı felsefesi, söz konusu dinamik akışın karşısına belli başlı temsil sistemleri çıkararak görünür dünyanın ardındaki değişmezlerle ulaşabilmek için binyıllarca çabalamıştır. Güç Ontolojisi; görünür dünyanın-yani *GVarsaların*

⁴¹ Balanuye, *Naturans* 1, 32

⁴² Balanuye, *Naturans* 1, 112

⁴³ Balanuye, *Naturans* 1

⁴⁴ Balanuye, *Naturans* 1, 115

ikamet ettiği gerçekliğin-dışında bir düşünülür (aşkın) dünyayı ve herhangi bir teolojik ya da teleolojik amaç güden bir evreni kategorik olarak reddeder:

Güç Ontolojisi için töz, güç ifade etmekten ibaret farklılaştırıcı devinimine kozmik bir erek yakıştırılmaz olandır. "Güç"ten türemek güç ifade etmekle bir ve aynı şeydir; her bir türeyişin var-kalma çabasında kendinde bir amaçlılık bulmasına "evet" derken, bu alçakgönüllü teleonomiden kibirli bir doğal teleoloji icat etmeye "hayır" diyoruz.⁴⁵

Tanrı, Simya, Astroloji; bunlar insanlığın var-kalma stratejilerinin birer uğraşı olarak epistemolojimize dahil olmuş olabilirler; fakat günümüzde, bilimsel keşiflerin, kimyanın ve psikolojinin gelişimiyle söz konusu kavramların gerçekliğimize iyi eşlik edemediği görülmektedir. Güç Ontolojisi'nde gerçekliğe iyi eşlik edemeyen bir *GVarsa'nın*-somut ya da soyut, canlı veya cansız-gücünü ifade etme ve kendi *GVarsa'lığını* sürdürme kudreti azalarak yok olacaktır. Bu kavrayış bir tür epistemolojik Darwinizm olarak da adlandırılabilir.

Güç Ontolojisi'nde *GVarsa*-İnsan, etkileme kapasitesi bakımından birçok canlıdan daha avantajlı bir konumda bulunabilir ancak bu onun herhangi bir değer hiyerarşisindeki yerine dair bir çıkarım yapabileceğimizi göstermez. Aksine ulaşılan kompleks epistemolojimiz sayesinde bilim ve politikanın gerçekliğimize iyi eşlik etmeyen pratikleri-doğranın rant alanı haline getirilmesi, nükleer silah tehdidi-gelecekte büyük felaketlerin vuku bulacağını dair kaygımızı arttırmaktadır. Bu yüzden eğer var-kalma stratejilerimizin bizleri yok oluşturma sürüklemesini istemiyorsak, gerçekliğimize iyi eşlik edecek bir "etiğe" de ihtiyacımız vardır.

3-Güç Ontolojisi'nin Etik-Politiği ve GVarsa-ASD

Nasıl yaşamalı sorusunun etrafında şekillenen etik tartışmalar insanlık tarihi kadar eskidir. Batı düşünce kanonunda Sokrates ile birlikte gelen bir ayrım; Balanuye'ye göre bir yanılısama, bu soruya verilen cevapların mahiyetini belirlemiştir. Bu ayrım ise insanın, doğal olanın karşısında "özerk" veya beşeri bir doğasının bulunduğu ve kendisi için "iyi" olan bir yaşamın nasıl olması gerektiğine dair doğru bir fikre sahip olacağı yanılıgsıdır.⁴⁶

⁴⁵ Balanuye, *Naturans 1*, 69

⁴⁶ Balanuye, *Naturans 2*

Etik bir iklimin adıdır; o iklimde türeyen ormanda ağaçlar öylesine sık, gür ve sağlıklı serpilmiştir ki, yalnızca zayıflar öteden gelecek bir buyruk için başlarını boşuna göğe dilip beklerler. Orman tüm sakinlerine olduğu gibi onlara da aynı hakikati fısıldar durur: Çaban hem çaren hem de çaremizdir, çabala, yalnızca çabala! ⁴⁷

Bu ayrıcalıklı insan kavrayışı, bu dünyadan olmayan, aşkın/tanrısal bir başka gerçekliğin kapılarını açarak gerçekliğin içkin doğasını çarpıtmıştır. "Sonsuz, sürekli ve dışarısı olmayan bir etkileşimler birlikteliği olan gerçeklik, kendisini biçimlendiren ve kendisi aracılığıyla biçimlenen GVarsaların bitimsiz karşılaşmalarının tek sahnesidir".⁴⁸ Bu sahnede "ahlaki olarak iyi" olanın bir yasa tarafından güvenceye alınmış olması istenci, Sokrates sonrası felsefenin başat konularındandır. Balanuye'ye göre bu "korkmuşların çılgık çılgılığa verdiği bir ahlak siparişi"dir. ⁴⁹

Sokratesçi kusursuz erdem ve adalet arayışı bu türden bir aşkın, evrensel, zaman dışı ve değişmez perspektifi kendisinde cisimleştirecek peygamberler, krallar, egemenler, yöneticiler ya da politik liderleri gereksinecek, "politika" bu gereksinimi karşılama arayışı olarak biçimlenecektir. ⁵⁰

361

Balanuye, Spinoza'nın duygu analizlerinden yola çıkarak bir *GVarsa'nın* eyleme gücünü arttıran karşılaşmaları "iyi", onun performansını düşüren karşılaşmaları ise "kötü" olarak kabul etmemiz gerektiğini bildirir. Aşkinci düşüncelerin statik buyruklar listesi, karşılaşmalarımızdaki değişkenliğe uyum sağlayamadığı için gerçekçi bir "iyi" olmaktan uzaktır. Özerk bir fail olan öznenin, ne olursa olsun etkide bulunma ve etkiye uğrama kapasitesinin belirli erdemler ve yasalarla sınırlandırılması gerektiği inancı günümüzdeki toplumsal/bireysel krizlere de ışık tutmaktadır. Balanuye, Sokrates sonrası ahlak felsefesinin zeminini teşkil eden özne-birey kavramının aşkinci ontolojilerin bir ürünü olduğunu öne sürerek içkin bir etik önerir. İçkin etiğin programı kısaca şöyledir:

gerçekliğin dinamik nedenselliklerini olabildiğince nesnel yollardan anlamak ve bu gerçekliğe olabildiğince iyi eşlik edebilmek çabasına dönüşür. Böylece "iyi" kavramı sözde aşkın tüm kaynaklarla bağıni koparır, tüm GVarsalar için bir ve aynı gerçekliğin dinamik akışına

⁴⁷ Balanuye, *Naturans* 2, 38

⁴⁸ Balanuye, *Naturans* 2, 24

⁴⁹ Balanuye, *Naturans* 2, 24

⁵⁰ Balanuye, *Naturans* 2, 24

uyumlu, sonlu-sürdürülebilir, yani dayanıklı bir “iyi eşlik etme”ye dönüşür. Etik, bir “iyi eşlik etme” arayışı, çabası, soruşturmasıdır.⁵¹

Özü güç ifade etmekten ibaret olan *GVarsa’ların* gerçekliğe iyi eşlik etmeyen ahlaki buyruklar tarafından edilginleştirilmesine karşı gerçekliğin devingen doğasına uygun, her karşılaşmada yeniden belirlenen bir etkin varlık anlayışı yerleştirmek içkin etğin bir başka görevidir. Gerçekliğin farktan müteşekkil doğasının herhangi bir ahlaki prensibe yer bırakmayacağını, insan ve toplum yaşamını, bir muğlaklık atmosferinde, “her şeyin mübah” sayılacağı kaotik bir iklime zorlayacağını savunarak içkin etğe saldıranlara karşı ise Balanuye şöyle cevap verir: “İçkin düşüncede Tanrı’yla gerçekliğin eşanlamlı olduğunu, gerçekliğin de hiçbir zaman “her şey”e izin vermesinin ne zorunlu ne de olanaklı olduğunu unuturlar.”⁵²

Güç Ontolojisi’nin temel kabullerinden yola çıkıldığında, ahlaki-özerk bir failin ön varsayıldığı politik programların da gerçekliğe iyi eşlik etmediği görülmektedir. Uygarlığımızın bir “fayda maksimizasyonu makinesine” dönüştüren de aynı etik-politik kavrayışın bir sonucudur. İklim krizlerinin, savaşların ve doğayı rant alanı haline getirmenin karşısında yalnızca küçük bir azınlığın söz sahibi olduğu aşıkardır: “Etik ve politikanın tüm dünyadaki görünümü seçimlere dayalı-farklı kıvamlarda-liberal demokratik modellerin yarattığı sorunların özellikle son 200 yılda “kusurlar” düzeyinden felaketler düzeyine hızla evrildiğini göstermektedir.”⁵³

Özerk özne-bireyin, politik sistemlerin en temel birimi olduğuna dair öne sürülen “liberal demokrasilerin” temsilci yapısı, tam da mevcut “özne-bireyin” yanılsamalı bir seçimler ağında eyleme gücünü yitirmesiyle sonuçlanır. Kapitalist hegemonyanın hüküm sürdüğü dünyada işçiler, kendilerini temsil etmeleri için seçtikleri temsilciler tarafından işsiz bırakılır, politikacılar, seçmenlerinin çıkarlarına aykırı projeleri hayata geçirir.

Özne-bireyin kendisi için iyi olanı önce kendisine temsil etmesi (öznel dil), sonra dışarıya ifade etmesi (nesnel dil), bu çıkarın başka aracı kişi ve gruplarca yeniden temsil edilmesine (temsili demokrasiler) dayanan modeller tüm liberal-demokratik

⁵¹ Balanuye *Naturans* 2, 23

⁵² Balanuye *Naturans* 2, 39

⁵³ Balanuye, *Naturans* 2, 11

sistemlerde bir anlamda çıkarın (ya da sözde çıkar) temsilinin-
temsilinin-temsili biçiminde bir dolayımı kurumsallaştırdı.⁵⁴

Söz konusu temsili yapılar bireylerarası uzamda "antagonistik" karşılaşmaları arttırarak sonu gelmez çatışmalara ve uzlaşmazlıklara neden olurlar. Balanuye, Güç Ontolojisi'nin sakinlerinin antagonistik değil "agonistik" karşılaşmalar sayesinde gerçekliğe iyi uyum sağlayacağını öne sürer: "Karşılaşmalar ve uzlaşmazlıklar tüm varlıklar [GVarsalar] için zorunlu, temel ve indirgenemez bir olgudur; insanın da bir parçası olduğu kozmik o tek gerçekliğin gramerini bu olgu belirler."⁵⁵

Balanuye, günümüz politik krizlerinin zemininde yatan kutuplaşmaların ve şiddetin üstesinden gelebilmek ve gerçekliğe daha iyi eşlik edebilecek bir kavrayış geliştirmek için Agonistik Sosyalist Demokrasi-*GVarsa*-ASD-kavramını önerir. *GVarsa*-ASD, karşılaşmaların verimli doğasını tahrip eden, tek-tipleştirici-temsili politik yapıların aksine: "İkinci güç ontolojisinin etiko-politik tavrı hegemonik güç alanlarının öbekleşme çeşitliliğini ortadan kaldıracak ölçüde homojenleşmesine karşı bir ihtiyat kavrayışını çoğaltmayı amaçlar."⁵⁶ Bünyesindeki "agonizm" kavramı, Güç Ontolojisi'nin *GVarsalar*ının zorunlu karşılaşmalarındaki gerilimleri vurgular. Bir diğer kavram olan "sosyalist demokrasi" ise, temsili yapıların ardında iş gören neoliberal-kapitalist tahakkümün karşısına çoğulcu bir demokratik sistem çıkarma gerekliliğinin bir sonucudur. Balanuye bu yüzden, sosyalizmin "çelişkilerden arındırılmış" ve kolektif olarak bir harmoniye ulaşmış gelecek tasarımlarının, Güç Ontolojisi'nin gerçeklik kabulüne bütününe uymadığını belirterek literatürde olmayan Agonistik Sosyalist Demokrasi kavramını geliştirmiştir. Kavramın içeriği, *GVarsalar*ın dinamik olagelişleri dikkate alındığında, gerçekliğin hiçbir zaman mutlak anlamda çatışmasız olamayacağını sezdirecek mahiyettedir.

Agonizm kavramıysa, tersine, aynı kolektivitinin düşünülebilecek en geniş kapsamlı sürdürülebilirliğinin ancak uzlaşmazlıklar, çatışmalar, didişme, güç ifade etme ve etkiden bulunma çabalarının "bitirici" bir şiddetle bastırılmaksızın sürdürülmesiyle olanaklı olacağını ileri sürer.⁵⁷

Balanuye, 80'lerin sonunda Amerika'da yaratılan Biyosfer 2 adlı araştırmada ortaya çıkan bazı sonuçları, *GVarsa*-ASD'nin politik tavrını

⁵⁴ Balanuye, *Naturans* 2, 9

⁵⁵ Balanuye, *Naturans* 2, 14

⁵⁶ Balanuye, *Naturans* 2, 89

⁵⁷ Balanuye, *Naturans* 2, 14

özetlemek için kullanır. Biyosfer 2'nin amacı, yapay bir atmosferde üretilen bitki ve ağaçların gelişim seyrini analiz etmektir. Bütün parametrelerin doğadaki gibi uygulandığı araştırmada yetişen bitkilerin kısa bir süre sonra solduğu görülür. Araştırmacılar tarafından bunun muhtemel sebeplerinden biri de güçlü fan sistemlerine rağmen, bitkilerin doğadaki fırtınalardan ve kasırgalardan bağışık olarak büyümeleri olduğu kaydedilir. "Bahçe "uzlaşım" (consensus) demekse, doğa "didişme" (dissensus) demektir.⁵⁸ Bitkilerin kök ve gövdelerini güçlendirecek olan şeyin "karşıt güçlerin birlikteliği" olması, *GVarsa-ASD*'de de karşıt görüşlerin bir aradalığını şart kılar. Her bir karşıt görüş, Birleşik-GVarsalar olarak *GVarsa-ASD*'ye içkin güçler olarak yerlerini alırlar. *GVarsa-ASD*'nin agonistik çerçevesi, toplumdaki her bir *GVarsa'nın* karşılaşmalarının illaki çatışmalarla dolu bir olay haline geleceğini buyurur tek-tarafılıkta değildir; bazı zamanlar, bazı *GVarsaların* karşılaşmaları yaratıcı dönüşümlere de sebebiyet verebilir: Kadın özgürlük hareketleriyle, ekolojik dengeyi savunan aktivistlerin karşılaşmaları eko-feminist bir birleşik G-Varsa yaratmaya muktedir olmuştur. Bu gerçeğe hareket eden *GVarsa-ASD* için amaç: "Toplumsal olanı bir ya da birkaç hegemonik ada çevresinde oluşturulacak girdap döngülerinden kalıcı olarak özgürleştirmek ve tortulaşamaz öbekleşmelerin önünü açmaktır."⁵⁹

GVarsa-ASD, diğer Birleşik-*GVarsaların*-feministler, liberaller, muhafazakârlar-tümünü kapsayan ve onların farklılıklarını, nesnel gerçekliğe iyi eşlik ettiği ölçüde koruyan politik bir üst başlıktır. Balanuye'ye göre kapitalist-hegemonyanın *GVarsa-Devlet*'i, bünyesindeki fayda maksimizasyonu misyonu yüzünden toplumdaki "agonistik" akışları homojen bir bütünlükte eritmeye çalışan ve sosyal-kültürel normatiflerle onların etkileme güçlerini alıkoyarak toplumda antagonistik çatışmalara mahal veren bir kuruma dönüşmüş durumdadır. Güç Ontolojisi'nin *GVarsa-ASD*'sinde amaç: "Bilişsel (cognitive) ve duygulanışsal (affective) karşılaşma alanlarını olabildiğince genişleterek etkileşimsel onto-etik-politik bir simbiyogenez çevresi yaratmak"⁶⁰

Sözleşmelerin değişmez olmadığı, fikirlerin birbirinin yerine geçebildiği yerde *GVarsa-ASD*'den bahsedilebilir. *GVarsa-ASD* için devlet, büsbütün gereksiz bir oluşum da değildir ancak sözleşme temelli devlet yapılarının hegemonik şiddet tekeli kurması olasılığına karşı *GVarsa-ASD*'nin devleti:

agonistik çatışmanın sürekli değişen dönüşen taraflarını ifade eden
modus kümeleşmelerinin, sözleşmeyi dönüştürme hakkının güçleri

⁵⁸ Balanuye, *Naturans 2*, 51

⁵⁹ Balanuye, *Naturans 2*, 104

⁶⁰ Balanuye, *Naturans 2*, 16

oranında olduğunu bilir, her birinin eyleme gücünü artırmak için çabasını meşru sayar ve bu çabanın sergilenmesi için en uygun koşulları güvence altına almak için etkin bir biçimde çabalar.⁶¹

Balanuye, günümüz etik-politik gerçekliğin çıkmazlarından bir çıkış yolu bulmamız için bizleri *GVarsa*-ASD'nin kucaklayıcı ve kavrayışımızı arttırıcı dolaylarına davet eder: "Mikropolitik farkındalıklarla serpilip gelişen çabayı kolaylaştıracak, eşzamanlı makropolitik ortaklığı devindirecek etkin etkinliğe bir davet."⁶²

Sonuç

Günümüzde giderek yaygınlaşan yeni-gerçekçi ontoloji denemelerinin amacı; gerçekliğin insan-özneye tamamen kapalı veçhelerinin olduğunu bildiren post-Kantçı epistemolojileri ve postmodern geri çekilme stratejilerini bir dizi eleştiriye tabi tutarak felsefedeki insan-merkezciliği aşmaktır. Çetin Balanuye tarafından geliştirilen Güç Ontolojisi de böylesi bir çabaya katılmak amacıyla sahneye çıkmış bir ontoloji olarak felsefe dünyasında yerini almıştır. Balanuye'nin, Spinoza'nın felsefi tavrını benimsediği ontolojisinde gerçeklik; her türlü aşkınlığın dışlandığı, özü güç ifade etmekten ibaret olan bir ve tek töz olarak resmedilir. Bu tözün ifadeleri olan moduslar ise (Güç Ontolojisi'nde *GVarsalar*) durmaksızın devinen ve etkide bulunup etkiye uğrayarak kendi varoluşlarını sürdürmek isteyen var olanlardır. Güç Ontolojisi'nin gerçekçi karakteri, Kantçı kendinde-şey fikrine, gerçekliğin hiçbir şekilde ulaşamaz boyutlarını varsaydığı için karşı çıkar. Balanuye, Nietzsche'nin *güç*, Deleuze'ün de *fark* kavramına başvurarak ontolojisinin içkinci perspektifini genişletir. *GVarsa* kavramı, gerçekliğin yalnızca materyalist bir yorumunu sunmaktan da uzaktır. Fikirler, siyasi uzlaşılar, fantastik kurgular da etkide bulunup etkiye uğradığı ölçüde birer *GVarsa* olmak durumundadır.

Aşkıncı ontolojilerin özdeşlik kategorileri aracılığıyla düşündüğü *GVarsalar*, sabit ve değişmez özcü kabuller nedeniyle gerçekliğin devingen olmasına karşı, belirli temsil sistemleri aracılığıyla sınıflandırılarak epistemolojik ve etik-politik bir şiddete maruz bırakılırlar. Bir *GVarsa'nın* nelere kadir olduğunu yalnızca karşılaşmalarındaki potansiyellerle belirlenir, bunun dışında zamansız bir *GVarsa* özünden de bahsedilemez. Bu refleksi hareket eden Güç Ontolojisi için politika alanı da temsilci-özcü liberal demokrasilerin paralyze ettiği seçmen-

⁶¹ Balanuye, *Naturans* 2, 84

⁶² Balanuye, *Naturans* 2, 117

bireyler nedeniyle sıklıkla antagonistik çatışmalara sahne olur. Güç Ontolojisi; karşılaşmalarında ötekini yok sayan ve onu tahakküm altına almak isteyen politik programların karşısına her bir karşılaşmada yeniden belirlenen, çatışmaların yaratıcı doğasını olanaklı kılan "Agonistik Sosyalist Demokrasi" ile çıkar. "GVarsa-ASD" olarak kavramsallaştırılan bu siyasi programın amacı, gerçekliğe iyi eşlik eden karşılaşmaları-çatışmaları-arttırmak ve onları saf dışı bırakacak müdahalelerden kaçınmaktır. Gerçekliği hiyerarşik bir yapıdan uzak, simbiyogenetik bir çerçeve içerisinde tasarlayan GVarsa-ASD'nin her bir bireyi, Birleşik-GVarsa olarak politik alana dahil olarak her türden anti-demokratik koşulları ortadan kaldıran bir sistem içerisinde var olacaktır.

KAYNAKÇA

- Balanuye, Çetin. 2021. *Naturans 1: Yeni Bir Ontolojiye Doğru*. 2.Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- . 2022. *Naturans 2: Yeni Etik Politik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cevizci, Ahmet. 1999. *Felsefe Sözlüğü*. 3.Basım. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Deleuze, Gilles, ve Felix Guattari. 2023. *Felsefe Nedir?* 14.Baskı. Çeviren Turhan Ilgaz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kant, Immanuel. 2022. *Arı Usun Eleştirisi*. 8.Baskı. Çeviren Aziz Yardımlı. İdea Yayınevi.
- May, Todd. 2025. *Deleuze: Bir Birey Nasıl Yaşayabilir?* 3.Baskı. İstanbul: Kolektif Kitap.
- Meillassoux, Quentin. 2024. *Sonluluğun Sonrası*. 2.Baskı. Çeviren Kağan Kahveci. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Spinoza, Benedictus de. 2012. *Ethica*. 1.Baskı. Çeviren Çiğdem Dürüşken. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.